

De A.T.V. heeft in de beide wereldoorlogen op de bres gestaan om de bedreigde belangen van haar leden, zover de omstandigheden dit toelieten, te behartigen; met name wel in de winter van 1944-1945, toen gebrek aan het aller-nodigste nog werd verzwaard door het uitvallen van alle verbindingen ook binnen de muren der gemeente en door het illegale, immers officieel opgeheven, verenigingsverband.

Ik gedenk hier de zware rouw, veroorzaakt door het grote aantal leden door de bezetters op misdadige wijze weggevoerd om nimmer terug te keren of op andere wijze direct of indirect aan deze gruwelijke oorlog ten offer gevallen. Zij zijn eerbiedig en piëteitsvol in onze herinnering blijven voortleven.

Bekende figuren hebben de A.T.V. geleid: BRUSKE, SALOMONS, SANDERS, LIND, JAN VISSER, DE BEER, LOEB, KOENEN, enz. Vele zijn de taken geweest, waarmee bekende leden door de Maatschappij werden belast: A. A. H. HAMER als voorzitter, W. C. KOLDEWIJN en H. G. PITSCH als secretarissen, A. EDEL als penningmeester, J. S. BRUSKE, met zijn sterke invloed in allerlei zaken (oprichting van de Maatschappij!), L. H. LOEB als vice-voorzitter en vele anderen in diverse commissies. Men kan dus zonder overdrijving stellen, dat de A.T.V., zowel als zelfstandige vereniging als in Maatschappij-verband, in het vaderlandse tandheelkundige leven een rol van betekenis heeft gespeeld. En dus zeker heeft verdiend, dat men haar na een halve eeuw eens extra in het zonnetje zet.

Moge zij, momentaal geleid door haar nog op volle toeren werkende voorzitter NORD een even actieve als voldoening gevende toekomst tegemoet gaan.

MARGADANT

BUITENLAND

TANDHEELKUNDE IN DE SOWJET-UNIE

Van de gang van zaken op wetenschappelijk tandheelkundig gebied in de Oost-Europese landen dringt om verschillende redenen maar betrekkelijk weinig tot de Westerse beroepsgenoten door. Bij tijd en wijle vindt men – met name in de Duitse literatuur – korte verslagen uit vaktijdschriften achter het IJzeren Gordijn, maar incidentele gegevens kunnen de geïnteresseerde lezer niet veel wijzer maken. Uit een serie verzamelreferaten, o.a. uit Joegoslavië, Polen en Rusland, welke in afl. 21, 1 nov. 1958 in de Deutsche Zahnärztliche Zeitschrift zijn verschenen, kan men evenwel afleiden dat de wetenschappelijke vorderingen op allerlei vakgebieden in deze landen in het algemeen niet achterstaan bij die in West-Europa.

Natuurlijk gaan de gedachten daarbij in de eerste plaats uit naar het cariësvraagstuk en alles wat daarmee samenhangt. Welnu, H. J. SCHMIDT vermeldt, dat KRUSIC in een belangwekkend artikel in het Joegoslavische vaktijdschrift (1957) bericht over achtjarige ervaringen met fluorpreparaten in zijn land. Voorts is – aldus deze auteur – Joegoslavië het eerste Europese land, waar speciaal calciumfluoride, in tabletvorm, aan de jeugd wordt verstrekt. Ook in Polen en in Rusland beschikt men met betrekking tot de fluorprohylaxe reeds over ruime ervaring.

Wanneer men voorts kennis neemt van de lijst van publikaties op andere terreinen der tandheelkunde, dan wordt de indruk, dat de wetenschappelijke vorderingen gelijke tred houden met die in West-Europa, nog versterkt. Het zou ongetwijfeld te ver voeren een overzicht te geven van alle in deze verzamelreferaten genoemde artikelen; voor

bijzonderheden zij dus verwezen naar de betrokken aflevering van de Dtsch. Z. Z. Een enkel voorbeeld nog op therapeutisch terrein, ontleend aan het referaat van BREUSTEDT. Deze citeert artikelen van BERENSON en anderen in het Russische tijdschrift Stomatologija (1957), waarin de aandacht wordt gevestigd op gunstige resultaten van injecties met aloë-extracten in de omslagplooï, ter bestrijding van parodontopathieën. Wie weet welke vershieten met deze ontdekking nog worden geopend!

Een andere vraag is intussen hoe het staat met de opleiding en met de omstandigheden waaronder de Russische collega praktijk uitoefent. Daaromtrent verneemt men gewoonlijk al bijzonder weinig. Herinnerd zij aan de „Moscovische impressies van een tandheelkundig student” die F. HOYTE VEDER bijna een kwart eeuw geleden in dit Tijdschrift publiceerde (Tijdschr. Tandheelk. pag. 823, 1935). Het is wellicht niet van belang ontbloot, deze impressies te toetsen aan die, welke een Amerikaans collega, V. H. CARPENTER tijdens een kort bezoek aan Moskou opdeed. CARPENTER, die ter gelegenheid van de jaarvergadering 1958 der F.D.I. in Brussel vertoefde, had zich tot doel gesteld, een kleine „Seitensprung” naar Moskou te maken, ten einde zich omtrent de tandheelkundige toestanden in de Sowjet-Unie enigermate te oriënteren. Het gelukte hem inderdaad, beslag te leggen op de nodige faciliteiten. Aan zijn verslag in Desmos, het orgaan van de Delta Sigma Delta Fraternity (afl. april 1959) worden enkele bijzonderheden ontleend.

De meeste inlichtingen kreeg de schrijver door het stellen van veel vragen. Een vrouwelijke gids van het reisbureau „Intourist”, die hem als tolk ten dienste stond, sprak voortreffelijk Engels. Wat zij – uiteraard – aan vakkennis tekort kwam, werd ruimschoots goedge maakt door de bereidwilligheid der geïnterviewden.

Het Tandheelkundig Instituut te Moskou bleek de eerste dag van zijn bezoek (het was begin september) niet ter bezichtiging te zijn, blijkbaar wegens verbouwing. Schr. werd die dag echter in de gelegenheid gesteld tot een bezoek aan de Universiteit, die 9.000 studenten telt, waarvan 6.000 intern. Er worden geen collegegelden geheven en 80% van de studenten beschikken over een beurs. Schr. kon zich met eigen ogen overtuigen dat veel wordt gedaan voor verbeteringen in de huisvesting.

Op een vraag aan zijn gids wat zij zou doen wanneer zij door kiespijn zou worden overvallen, kreeg schr. ten antwoord dat zij zich tot een kliniek zou wenden. Ten einde de behandeling in zulk een omgeving van nabij mee te maken, wendde hij dus een passende kiespijn voor en werd daarop prompt naar één van de klinieken gebracht, waar ongeveer 75 hulpzoekenden hun beurt verbeidden. Een vrouwelijke tandarts, die hem onderzocht, achtte de vervaardiging van een röntgenfoto gewenst en dus werd hij naar de desbetreffende afdeling verwezen. De film was kennelijk niet machinaal verpakt, wat schr. deed vermoeden, dat zij in de donkere kamer eerst van een groter stuk was afgeknipt en daarna met de hand was ingepakt. In elk geval was het resultaat van zeer goede kwaliteit: de foto toonde de weefselstructuren tot in fijne details. Overigens verschaftte het feit, dat schr. als patiënt onder behandeling was, hem niet veel gelegenheid, de entourage scherp in zich op te nemen. Nochtans stelde hij vast dat de uitrusting erg ouderwets was (geen stromend water in de spittoon bv.). De behandeling was overigens in alle opzichten correct en iedereen was vriendelijk en behulpzaam, vooral toen aan het licht kwam dat men met een collega te doen had.

De tweede dag van schr.'s bezoek bleken de kansen opeens gunstig voor een bezoek aan het Tandheelkundig Instituut: een groot oud gebouw van verschillende verdiepingen. Dr. RUDKO, die als gastheer optrad, liet het in zijn geheel zien en bleek bereid alle vragen te beantwoorden.

De afdeling mondheekunde bleek twee flinke, goed uitgeruste operatiezalen te bevatten, benevens een sterilisatiekamer. Tien of meer patiënten met diverse afwijkingen, o.a. gezwellen en fracturen, bevonden zich onder behandeling. Schr. kreeg de indruk dat de gehele verzorging aan hoge eisen voldeed.

De klinische zalen voor de tandheekkundige studenten bevatte ongeveer 60 stoelen. De gehele uitrusting deed nogal ouderwets aan, maar was desondanks stellig bruikbaar. De voormalige trapboormachines waren van elektrische motoren voorzien, de wandarmen deden tevens dienst als steun voor de operatielamp. Hand- en hoekstukken werden door middel van kabels aangedreven, dus niet door snoeren. De studenten werden geoefend in zittend werken. Van boormachines met hoge omwentelingssnelheden of van andere moderne instrumenten, zoals wolframcarbide boren en diamantstenen, was niets te bespeuren. Intussen vernam schr. dat wellicht binnen enkele jaren een nieuw, modern uitgerust gebouw zal verrijzen.

Hij was o.a. getuige van de behandeling van een patiënt, bij wie een diepe distale caviteit in een centrale bovensnijtand werd geprepareerd. Voor zover hij kon nagaan lag het in de bedoeling, de bedreigde pulpa door middel van een onderlaag te beschermen alvorens de definitieve vulling werd aangebracht. Anesthesie tijdens de preparatie bleek niet gebruikelijk.

Als vulmaterialen dienen in Rusland hoofdzakelijk amalgaam en silicaatcementen. Voor de restauratie van sterk aangetaste elementen worden veelal metalen (stalen) „confectie“-kronen toegepast, waarvan de aansluiting uiteraard dikwijls te wensen laat, evenals het esthetisch effect. Niettemin slaagt men er aldus vaak in, zulke elementen nog lang te behouden. Schr. vond geen aanwijzingen dat door de studenten goud wordt gebruikt voor inlays of voor kroon- en brugwerk. Men vertelde hem dat de studenten de caviteitspreparatie volgens BLACK wordt bijgebracht; inderdaad zag hij enkele modellen, die als demonstratiemateriaal voor de verschillende preparaties dienden.

Op de kinderafdeling kreeg schr. de indruk van een zeer hoge cariëactiviteit. Hij vernam overigens dat in Moskou 30% van de kinderen een „goed“ gebit rijk is, in de Oekraïne zelfs 40%, in Letland daarentegen slechts 10%.

Schr. zag ook enkele kinderen, bij wie orthodontische voorzieningen werden getroffen. Bij één patiënt werden na extractie van alle vier eerste premolaren orthodontische apparaten geplaatst. Op de prothetische afdeling observeerde hij hoe voor een patiënt een volledige bovenprothese en een partiële onderprothese werden vervaardigd. Uit het feit dat in de onderkaak, terwille van de stabiliteit van de prothese, de cuspidaten en de premolaren waren gespaard, leidde hij af dat de docenten erop uit zijn hun studenten de waarde van een restgebit bij te brengen en dus niet lichtvaardig tot totale extractie overgaan.

Er bestaan in Rusland twee vormen van tandheekkundige opleiding. Men kan een diploma verwerven na een studietijd van 3 jaar. Dit geeft recht op de uitoefening van het beroep op beperkte schaal: eenvoudige conserverende, resp. prothetische tandheekkunde en extracties. Daarnaast kent men de 5-jarige opleiding tot stomatoloog. Deze is bevoegd tot de behandeling van alle aandoeningen van de mondholte en omgevende weefsels. Studenten die laatstgenoemde opleiding volgen, genieten een maandelijks toelage van 220 roebel („officieel“ f 209,—, in werkelijkheid natuurlijk veel minder); zij, die tot de uitblinkers behoren, ontvangen meer. Na de verwerving van het diploma verdienen zij 1.000 roebel per maand, met vijfjaarlijkse verhogingen. Een hoogleraar verdient anderhalf maal zoveel als een stomatoloog. Rusland telt momenteel 20 insti-

tuten voor de driejarige cursus en 15 voor de vijfjarige. In 1935 telde de Sowjet-Unie 10.000 tandartsen: er waren toen nog geen stomatologen; in 1955 waren er 30.000 tandartsen (3-jarige opl.) en 11.000 stomatologen. 70% van alle practici zijn vrouwen.

De tandheelkundige behandeling in de eerder genoemde klinieken is kosteloos. Men kent echter ook nog een honderdtal particuliere praktijken, waar patiënten zich kunnen vervoegen wanneer zij van de kliniekbehandeling geen gebruik wensen te maken.

Literatuur:

V. H. CARPENTER. *Desmos of Delta Sigma Delta*, april 1959.

H. J. SCHMIDT: *Dtsch. Z. Z.* 13 : 1241, 1958.

E. BREDY: *Dtsch. Z. Z.* 13 : 1242, 1958.

A. BREUSTEDT: *Dtsch. Z. Z.* 13 : 1245, 1958.

F. HOYTE VEDER: *Tijdschr. Tandheelk.* 42 : 832, 1935.

F. J. Ballard: *Brit. D. J.* 105 : 199, 1958.

TANDHEELKUNDE IN ZUID-AMERIKA

In de *Schweizerische Monatsschrift für Zahnheilkunde* vertelt CASTAGNOLA iets van zijn indrukken aangaande een studiereis naar Argentinië en Uruguay. Hij beveelt de ontwikkeling van zaken in die landen aan in de belangstelling van de Europese collega's. Aan zijn mededelingen wordt het volgende ontleend:

Argentinië

Er zijn 9.500 tandartsen op 20 miljoen inwoners; dit zou dus een dichtheid betekenen van 1 : 2.000, ware het niet dat de hoofdstad Buenos Aires, met 3,5 miljoen inwoners alleen al 4.500 tandartsen telt. Het aantal vrouwelijke collega's beweegt zich de laatste jaren duidelijk in stijgende lijn. Buitenlandse tandartsen zijn er betrekkelijk weinig: of zij moeten opnieuw examens afleggen, ofwel op grond van wederzijdse verdragen tussen de betrokken landen wordt het buitenlandse diploma erkend. Het aantal onbevoegden is in Buenos Aires betrekkelijk gering, daarentegen in de provincie vrij aanzienlijk. In de bestrijding van laatstgenoemde groep biedt de overheid te weinig steun.

De belangrijkste beroepsorganisatie is de *Asociación odontologica Argentina*, met 3.300 leden. Zij heeft de beschikking over een eigen verenigingsgebouw van verschillende verdiepingen in Buenos Aires; dit is het eigendom van de leden. Er worden o.a. door de A.O.A. gefinancierde postgradual courses georganiseerd; in 1957 waren dat er 53, waaraan behalve Argentijnen ook Noordamerikaanse tandartsen medewerkten.

In Argentinië kent men maar liefst 50 tijdschriften op tandheelkundig gebied; de meeste ervan verschijnen echter onregelmatig en hebben vaak ook maar een kortstondig bestaan. Het belangrijkste orgaan is de „*Revista de la Asociación odontologica Argentina*”, die al vele jaren regelmatig verschijnt; de oplage is ongeveer 3.700 exemplaren. De A.O.A. is voorts in het bezit van een uitgebreide bibliotheek, deze telt meer dan 6.000 boeken en 317 tijdschriften uit 46 landen, o.a. het *Tijdschrift voor Tandheelkunde*.

De studie, die 21 vakken omvat, duurt 5 jaar. Colleges en practica zijn kosteloos; de studenten moeten echter zelf voor het instrumentarium zorgen. Er is geen numerus clausus. Buitenlandse studenten genieten dezelfde rechten als de Argentijnse. Het eind-examen leidt tot de titel: *odontóloga* (= tandarts). De mogelijkheid tot promotie („*doctor en odontologia*”) is aanwezig.

Er zijn in het geheel vier tandheelkundige instituten, nl. in Buenos Aires, Córdoba,

Buitenland

Rosario en Tucuman. In Buenos Aires is sedert 1947 de tandheelkundige faculteit van de medische gescheiden, in Córdoba is dat sinds 1957 het geval. De ervaringen hiermee schijnen gunstig te zijn. Het onderwijs wordt gegeven door hoogleraren, die aan hun functie echter geen volledige dagtaak hebben en die dus daarnaast nog praktijk uitoefenen.

Merkwaardig is de neiging tot specialisatie: alleen in Buenos Aires zijn al 10 specialisten op endodontisch gebied.

Wat de sociale maatregelen betreft: de schooltandverzorging verkeert in een stadium van oprichting. In 1957 namen de autoriteiten op het gebied van de volksgezondheid het besluit tot fluoridering van het drinkwater; dit besluit is echter nog niet tot uitvoering gebracht.

Uruguay

Het aantal tandartsen bedraagt 1.600 op een inwonertal van 2,5 miljoen, dat betekent dus 1 tandarts op 1,500 inwoners. In werkelijkheid is de verdeling echter slecht, want alleen de hoofdstad Montevideo telt al ongeveer 800 tandartsen (d.i. dus 50%). Evenals in Argentinië neemt het aantal vrouwelijke collega's sterk toe; buitenlandse tandartsen practiseren er weinig.

De bestaande wettelijke maatregelen tegen de \pm 300 onbevoegden (meestal buitenlanders) schieten tekort; daarom is een nieuwe regeling in voorbereiding.

Er is slechts één beroepsorganisatie: de Asociación odontológica Uruguaya; zij telt circa 1.000 leden. Door haar wordt ook het enige vaktijdschrift uitgegeven. Men werkt aan plannen voor de bouw van een tandartsenhuis. De bibliotheek, eigendom der leden, bevat 1.100 boeken; ook vindt men er veel buitenlandse tijdschriften.

De opleiding vergt, evenals in Argentinië, ongeveer 5 jaar. Colleges en practica worden, ook voor buitenlandse studenten, kosteloos gegeven. De titel is doctor en odontologia (= Dr. med. dent.).

Gelegenheid tot opleiding bestaat alleen in Montevideo. De tandheelkundige faculteit is er al sinds 1921 zelfstandig; de ervaringen dienaangaande zijn gunstig. Het aantal professoren bedraagt 21, voor evenzoveel vakken. Het aantal studenten bedraagt \pm 350.

De schooltandverzorging functioneert goed. Fluoridering van drinkwater is nog niet ingevoerd.

Specialisatie kent men in dit land slechts in de orthodontie.

De practici in Argentinië en Uruguay leggen zich vooral toe op de conserverende tandheelkunde, volgens CASTAGNOLA zelfs meer dan in Europa. Daardoor is er de prothetische tandheelkunde ook niet zo ver gevorderd als bijvoorbeeld in Zwitserland. Dit geldt uiteraard speciaal voor meer gecompliceerde constructies. De bereidheid tot samenwerking met Europese landen is in Argentinië en Uruguay groter dan die ten opzichte van de Verenigde Staten. Voorlopig staan echter taalmoeilijkheden een nauwer contact nog wel in de weg. De Europeaan verstaat doorgaans geen Spaans en daarginds vormt de geringe verbreiding van de Franse en de Duitse taal een hindernis van belang. Daarom is de invloed van Noord-Amerika nog steeds verreweg het grootst. Niettemin zou een uitwisseling van wetenschappelijke en praktische ervaringen van waarde kunnen zijn.

Literatuur:

L. CASTAGNOLA. Schweiz. M. Z. 68 : 498, 1958.

TWEE JUBILEA IN BELGIE

Op 13 juni werd op feestelijke wijze het 50-jarig bestaan van de „Journal Dentaire Belge”, het Belgische Tijdschrift voor Tandheelkunde, te Brussel gevierd. Een comité onder leiding van Dr. M. F. WATRY heeft zich tot alle vak-organen in de wereld gewend om door een kleine historische bijdrage aan het jubileum-nummer de nodige luister bij te zetten.

Een tweede merkwaardig feit kon gelijktijdig worden herdacht. Het was n.l. eveneens 50 jaar geleden, dus bij de oprichting van het tijdschrift, dat zijn sympathieke en nog steeds actieve redacteur ALBERT JOACHIM in functie trad. Aan hem, zowel als aan onze collega's redacteurs van het Belgische Tijdschrift, van deze plaats gaarne onze hartelijke gelukwensen. De feestelijkheden vonden plaats in het kader van de Journées médicales te Brussel.

TANDARTSEN IN CANADA

In januari van dit jaar bedroeg het aantal praktiserende tandartsen in Canada 5.753, waarvan 73 vrouwelijke. In totaal was dit 189 meer dan een jaar tevoren. Er was één tandarts gevestigd op 2963 inwoners. De toename van het aantal tandartsen hield gelijke tred met de aanwas (400.000) van de bevolking.

Het aantal orthodontisten bedraagt 99, gespecialiseerd in kindertandheelkunde zijn er 16, in mondziekten en -chirurgie 57.

Beroeps-militaire tandartsen telt men in het leger 170, in burgerlijke functies 55. Aan de schooltandverzorging zijn voor een volledige betrekking 42 verbonden, terwijl 23 er een halve dagtaak vervullen. Verder zij nog vermeld dat meer dan een miljoen Canadezen gefluorideerd water gebruiken in 39 gemeenten, 9 ervan gingen hiertoe in het vorige jaar over. (J. Canad. Dent. Ass. april 1959)

VAN HET EEUWFEEST DER A.D.A.

De post-administratie van de Verenigde Staten zal een extra zegel uitgeven ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan der American Dental Association; het is een 4 cts. zegel. Zou zo iets denkbaar zijn in ons land...?

Dr. CHARLES MALIK, president van de Verenigde Naties zal een van de voornaamste sprekers zijn bij de openingszitting van de feestvergadering der A.D.A.

BINNENLAND

EERSTE UTRECHTSE TANDHEELKUNDIGE PROMOTIE

De geschiedenis van de tandheelkundige opleiding aan de Rijksuniversiteit te Utrecht werd op 26 mei 1959 verrijkt met een uitzonderlijk belangwekkend gebeuren. Op die dag promoveerde aldaar als eerste tot doctor in de geneeskunde A. J. VAN HILLEGONDSBERG, tandarts te Amsterdam.

In de overvolle senaatszaal aan het Domplein was een groot aantal belangstellenden, waarin alle schakeringen der professie vertegenwoordigd waren, getuige van het plechtige moment, waarop de promovendus werd kond gedaan, dat hem de doctorsgraad was verleend en vervolgens van het uitspreken van de daartoe strekkende formuleringen bij monde van de promotor Prof. R. W. BROEKMAN.

Daaraan voorafgaande had de promovendus op degelijke wijze zijn proefschrift: